Проблемні питання для виконання творчих робіт з курсу “Загальна теорія політики”

1. Чому суспільство не може обійтися без влади? Яке, на ваш погляд, головне призначення влади в суспільстві? Аргументуйте свою відповідь.
2. Що таке ресурси влади? Як залежить вибір ресурсів влади від характеру політичного режиму? Як ви думаєте, які ресурси використовує сучасний політичний режим в Україні?
3. Що означає поняття “суверенітет”? Чому державна влада повинна мати суверенітет?
4. Що відображає поняття “легітимність влади”? Як воно співвідноситься з поняттям “легальність влади”? На якому типі легітимності заснований сучасний режим в Україні?
5. Для підтримки правопорядку в суспільстві влада часто використовує примус. Як використання насильства владою узгоджується з її легітимністю? Як співвідносяться легітимність і ефективність влади? Назвіть ознаки падіння і підвищення легітимності режиму.
6. Які причини існування політичної нерівності, чому одні люди приймають рішення, а інші їх виконують? Чим обумовлена особлива роль політичної еліти у розвитку суспільства?
7. Як обґрунтовували потребу в еліті В Парето, Г. Моска? Чим обумовлений розподіл на керуючих і керованих у концепції Р. Міхельса?
8. Як змінилися джерела політичної нерівності в сучасних умовах? Як обґрунтовують місце і роль політичної еліти сучасні автори? Який зміст теорії “нового класу” М. Джиласа?
9. Які системи добору в еліту існують? Назвіть переваги і недоліки існуючих систем добору в еліту. За якими критеріями виділяються різні типи еліти? Що являє собою сучасна політична еліта України?
10. Англійський соціолог М. Янг у 1958 році в книзі “Схід демокра-

тій” сформулював теорію мерітократії (від лат. meritus – заслуга, достоїнство і греч. kratos – влада). У ній він вказував на те, що правління організованої більшості переростає в так звану мерітократію, тобто правління за допомогою осіб, що мають особливі заслуги і достоїнства. Ступінь соціального прогресу, на думку М. Янга, залежить від міри сполучення влади й інтелекту. Трохи пізніше американський соціолог Д. Белл відзначав: “Принцип мерітократії повинний проникнути в університети, бізнес, уряд. Суспільство, що не має своїх кращих людей на чолі його ведучих інститутів, є соціологічний і моральний абсурд”. Як ви думаєте, що краще – правління чи більшість правлінь за допомогою кваліфікованих фахівців? Чи можна думати, що в основі політичного керівництва сучасної України лежить принцип мерітократії?

11. Німецький соціолог П.Г. Дрейцель увів поняття “соціально-політична еліта”, припускаючи, що існують соціальна і політична еліта, як різняться ступенем впливу на вчинки інших людей. Які з перерахованих нижче груп за змістом ресурсів і способами впливу належать до соціальної еліти, а які – до політичної: ті, хто займає вищі позиції в групі, організації, інституті, яких вони досягли в результаті: а) продуктивності своїх знань; б) володіння владою чи впливом на процес прийняття рішень по збереженню чи зміні соціальної структури; ті, хто бере участь у нормотворчості; ті, хто може бути прикладом поводження для інших; ті, хто завдяки своєму престижу нормативно визначає поведінку людей?
12. Які причини виникнення політики як самостійної сфери життєдіяльності людини і суспільства? У чому недолік розуміння політики винятково як сфери підпорядкування одних класів іншими? Хто і як у політиці здійснює поєднання загальних і приватних інтересів громадян?
13. Назвіть відмінні ознаки політики як суспільного явища. Яка структура політики? Наскільки рівноцінні її елементи? Назвіть види (різновиди) політики. Що лежить в основі їхнього виділення? Які функції виконує політика в суспільстві?
14. Які функції політики, на Ваш погляд, слабко розвинуті в сучасному українському суспільстві? Аргументуйте свою відповідь. Як ви вважаєте, добре чи погано, коли політика впливає на всі сторони життя людини?
15. Хто, на вашу думку, правий: ті, хто вважає, що в політиці повинна переважати мораль, чи ті, хто думає, що в політиці повинна пану-

вати доцільність? Аргументуйте свою відповідь.

16. Яка з двох точок зору, на ваш погляд, більш точно виявляє причини виникнення політики:
   а) корені політики – в егоїстичній, тваринній природі людини. Тому політика виникає як засіб приборкання сліпих почуттєвих пристрастей людини, забезпечення панування розуму над низинними бажаннями для досягнення загальної користі, щасливого життя людей у державі;
   б) виникнення політики є наслідком уродженої дурості людини. За зауваженням нідерландського філософа-гуманіста, письменника і богослова, автора найвідомішого у свій час добутку “Похвала дурості” Еразма Роттердамского (1469-1536), “дурість створює держави, підтримує владу, релігію, керування, суд”;
   в) політика є результатом поділу суспільства на класи і служить підтримці панування одного з них (класу багатих) над іншим (класом бідних). Тому, за визначенням В.І. Леніна, “політика є, насамперед, сферою взаємин між класами”. Аргументуйте свою відповідь.